

УДК 336.145

РОЗВИТОК БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Осипенко С.О.

Таврійський державний агротехнологічний університет

Summary: Articles in the process of implementing fiscal decentralization at the local level by analyzing the legislative acts of Ukraine

Key words: fiscal decentralization, local finance, financial independence

Постановка проблеми. Пріоритетним напрямом розвитку демократичної держави є забезпечення зростання рівня благополуччя кожного окремого громадянина. Згідно з досвідом розвинутих європейських країн, досягнення даної мети можливе лише за умов якісного державного управління, котре посилює демократичні інститути, ліквідує нерівність можливості доступу до суспільних благ, підвищує якість суспільних послуг і рівень життя населення.

Відповідно, на сьогоднішній день в Україні все ще тривають процеси реформування фінансової системи, зокрема, здійснюються заходи, спрямовані на подальшу децентралізацію бюджетної системи та забезпечення місцевих органів влади достатніми ресурсами для виконання покладених на них завдань та повноважень.

Основні матеріали дослідження. З прийняттям у 2001 р. Бюджетного кодексу України [1] було закладено основи фінансової децентралізації, що обумовило фундаментальні зміни бюджетної системи країни. Однак, поряд з тим, що бюджетне регулювання доходної частини місцевих бюджетів та організація міжбюджетних відносин стали більш прозорішими, а видаткові повноваження розмежовано між рівнями влади враховуючи принцип субсидіарності, в період з 2001 по 2010 рр. посилюються процеси централізації в межах державних фінансів.

Наступним кроком в рамках реалізації бюджетної децентралізації було прийняття в 2010 р. в новій редакції Бюджетного кодексу України [2] та Податкового кодексу України [6].

Новації, на яких базувалась нова редакція Бюджетного кодексу України, були спрямовані, в першу чергу, на приведення у відповідність положень окремих статей кодексу до Конституції України [4] та Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [5], що, як очікувалось, повинно було стати підґрунтям для підвищення якості управління бюджетними коштами, демократизації та децентралізації бюджетних процесів.

В свою чергу з прийняттям Податкового кодексу України [6] було зроблено довгоочікуваний крок до оптимізації інституту місцевого оподаткування в Україні. Так, запровадження податку на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки, а також скасування малоефективних місцевих податків, сутність яких в сучасних економічних умовах суперечила принципам оподаткування.

Однак, слід зауважити, що враховуючи ряд позитивних надбань в результаті прийняття нової редакції Бюджетного кодексу України [2] та Податкового кодексу України [4] так і не вдалось забезпечити достатній рівень фінансової незалежності місцевих органів самоврядування. Тобто, на законодавчому рівні так і не було створено передумов для ефективної реалізації політики фінансової децентралізації на місцевому рівні.

Враховуючи попередні надбання та недоліки законодавства в рамках реалізації бюджетної децентралізації, наприкінці 2014 р. урядом було прийнято зміни до Бюджетного кодексу України [3] та Податкового кодексу України [7].

Основні зміни запроваджені на законодавчому рівні передбачають [3]:

- бюджетну та фінансову самостійність місцевих бюджетів;
- стимулювання громад до об'єднання та формування фінансово спроможних територіальних громад;
- закріплення за місцевими бюджетами стабільних джерел доходів та розширення доходної бази місцевих бюджетів;
- нову трансфертну політику – запровадження нових видів трансфертів та посилення відповідальності профільних міністерств за реалізацію державної політики у відповідних галузях;
- новий механізм бюджетного регулювання та вирівнювання;
- децентралізацію видаткових повноважень та чіткий розподіл компетенцій, сформований за принципом субсидіарності.

В результаті окреслених змін було значно розширено доходну частину загального фонду місцевих бюджетів.

Так, з державного бюджету було передано місцевим бюджетам в повному обсязі плату за надання адміністративних послуг та державне мито, 10% податку на прибуток підприємств приватного сектору економіки, а також 80% екологічного податку (норматив зарахування збільшено з 35% до 80%). За рахунок даних джерел вже в 2015 р. планується залучити до загального фонду місцевих бюджетів понад 7,2 млрд. грн.

Для місцевих бюджетів передбачено нове джерело надходження фінансових ресурсів, а саме збір з роздрібного продажу підакцизних товарів за ставкою до 5% вартості реалізованого товару та 25% плати за надра. Також до загального фонду місцевих бюджетів з бюджетів розвитку передано єдиний податок та податок на нерухомість, яким з 2015 р. оподатковуватиметься і комерційне (нежитлове) майно. В результаті закріплення даних податкових надходжень в 2015 р. до місцевих бюджетів повинно надійти 17,8 млрд. грн.

Крім того, місцевим органам влади надано право самостійно вирішувати на які потреби будуть витратитись данні кошти.

Отже, за даними Міністерства фінансів України в результаті окреслених змін у 2015 р. планується додатково залучити до загального фонду місцевих бюджетів до 25 млрд. грн. податкових надходжень [7].

Також запроваджено ряд нових видів міжбюджетних трансфертів та встановлено довгострокові порядки використання коштів по субвенціях. Крім того, невикористані кошти субвенцій в кінці року не вилучатимуться до державного

бюджету та можуть спрямовуватись на оновлення матеріально-технічної бази закладів, що перебувають у віданні відповідних органів місцевої влади.

Висновки. В результаті реалізації реформи міжбюджетних відносин в 2015 р. планується додатково залучити до місцевих бюджетів України приблизно 45 млрд. грн. Це свідчить про зростання рівня фінансової незалежності місцевих органів самоврядування. Тобто, дійсно відбувається процес бюджетної децентралізації влади в Україні. Проте, даний процес не можна вважати завершеним, оскільки в чинному законодавстві не значну увагу приділено проблемі децентралізації видаткових повноважень, що свідчить про необхідність подальшої реалізації реформ у даному напрямі.

Література.

1. Бюджетний кодекс України / Верховна Рада України. – Офіц.вид. – К.: Парлам. вид-во, 2001. – 103 с.
2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://www.rada.gov.ua>
3. Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» від 28.12.2014 р. №79-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/79-19>
4. Конституція України / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во, 1997. – 80 с.
5. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1997. - № 24
6. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.rada.gov.ua>
7. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://minfin.gov.ua>